

שיחות קודש, וסיפורי חסידות שנשמעו מפ"ק
מזן רביה"ק הברך משה זי"ע

רשימות מתוכן השיחה אצל ביקורו של נ"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א ביום שיתסר אדר תשנ"ו

תוכן השיחה: ימי הפורים מסוגלים לרפואה / תחנון בשיתסר ושיבסר / תחנון ביומא דהלילא
של צדיקים זי"ע / תחנון בימי ספירת הוד / עובדות וסיפורים אודות אמירת 'והוא רחום' בתחנון
ואמירת ברכת שלא עשני גוי אצל צדיקי עולם זי"ע / אם מודים הקב"ה על החסד זה משפיע חסד
להלאה / שתיית יין בפורים בבעלזא ובטשערנאבל / עבודת שתיית היין אצל הרה"ק רבי מאטעלע
מהורונסטייפל זי"ע / עובדות וסיפורים מהרה"ק מהורונסטייפל זי"ע וזקינו הרה"ק מטשערקאס זי"ע

רבינו: לא לא, היתה לי רק דלקת-ריאות.
אדמו"ר מסקווירא: מלפנים היה חולי זה נחשב מאד
מסוכן, אך כיום ב"ה זהו דבר קל...
רבינו: בנוגע להלכה הרי הדין לא משתנה, ההלכה
לעולם שמותר לחלל שבת על מכה בחלל הגוף^א.
אדמו"ר מסקווירא: כיום יש עצות ע"ז, אך אין הפשט

האדמו"ר מסקווירא התעניין במצב בריאותו,
אחר שחזר רבינו זצ"ל אז מבית החולים
אדמו"ר מסקווירא: האם הוטב ב"ה?
רבינו: כן, יעזור ה'.
אדמו"ר מסקווירא: דיברתי כמה פעמים עם גיסי
שליט"א. זה לא היה עם הלב ח"ו?

א. כמבואר בשו"ע (או"ח סי' שכ"ח ס"ג).

שעצם הדבר אינו מסוכן... רק הפשט שיש האנטי-ביאטיקס'. אם לא היו עושים דבר, מסתמא היה גם כיום סכנה ח"ו, וע"כ מותר לחלל השבת ע"ז.

כעת יש עדיין המשך לימי הפורים, כי אצלנו לא אומרים תחנון ב'שיתסר'^(ד).

בימים י"א וי"ב אדר כן אומרים אצלנו תחנון, אך בשיתסר ושיבסר לא^(ה). מאאמו"ר ז"ל שמעתי פעם, שהרה"ק מאפטא זי"ע אמר הטעם על זה, כי ההלכה כי השם מקדש לאחריו ולא לפניו^(ו). ואיתא^(ז) שמגילת אסתר מלאה שמות הק', כגון יבוא המלך והמן היום (אסתר ה', ד') ועוד כסדר יש שם שמות, וע"כ קריאת המגילה מקדשת את הימים 'לאחריו' דהיינו שיתסר, אבל לא לפניו דהיינו בימים י"א וי"ב אדר. כן אמר אאמו"ר ז"ל בשם הרב מאפטא זי"ע^(ח).

רבינו הזכיר אודות ימי הפורים שעעל"ט

אדמו"ר מסקווירא: הרי בפורים היה בחינת 'קימו וקבלו'^(א), אי"כ בודאי זה משפיע רפואות ג"כ, שהרי אם ב'מתן תורה' היו רפואות, הרי שגם בזמן של 'קימו וקבלו' נמשכים רפואות.

רבינו: במתן תורה נתרפאו כולם, לאו דוקא החולים. למשל אם אחד היה אילם, לאו דוקא מחלה, רק אפילו בעל מום, הכל נתרפאו^(ב).

אדמו"ר מסקווירא: וכל העם "רואים" את הקולות

לבדו עותה המלכה ושתי, ס"ת וזה". ושתי המלכה לפניו ולא באה, ס"ת יהוה". "מלכותה" ייתן "המלך לרעותה" הטובה, ר"ת ויה"ה. "יום" ובמלאות "הימים" האלה, ר"ת יהוה. יהודי היה בשושן הבירה ושמו, ס"ת יהוה. כי כלתה אליו הרעה, ס"ת יהוה. ראה כי כלתה אליו, ס"ת יהוה. "יבוא" "המלך" "המן" "היום", ר"ת יהוה. זה איננו שוה לי, ס"ת הוה"י. וגדולה למרדכי על זה ויאמרו, ס"ת יהוה. יצא מלפני המלך לפני המן, ר"ת יהוה. עד כאן י"ב היות. (ג' שמות של אהוה) 'אחשדרפני' "המלך" "ואל" "הפחות", ר"ת אהוה. (ס"א "המלך" "המן" "אל" "המשתה" ר"ת אהוה). "את" "הלבוש" "ואת" "הסוס", ר"ת אהוה. "אל" "היהודים" "ואל" "האחשדרפנים", ר"ת אהוה. ד' שמות אהוה - הבירה אל יד הגי, ר"ת אהוה, הנשים אל יד הגי, ר"ת אהוה. אשר ישלטו היהודים המה, ר"ת אהוה. את ימי הפורים האלה, ר"ת אהוה. וע"ש עוד.

וכ"כ **באליה רבה** (סימן תרצ"ט ס"ק י"ט) בשם **מעגלי צדק** (ד"ה וקורא): "וכן כשאומר יבא המלך והמן היום, לפי שהוא ר"ת של שם ד', וכן כשאומר יבא המלך והמן אל, שהוא בר"ת יהוה"א."

ח. וכן הובא בשמו בספר **ילקוט אוהב ישראל** (הליכות ומנהגים אות צ"ח, עמ' ק"ע), ובספר **ביתו נאוו קודש** (בעלזא, אדר עמ' רס"ט).

ועי' בשו"ת **ברוך השם** (להג"ר משה ראטמאן ז"ל ברדיטשוב תרמ"א סי' ל"ו) שהביא ג"כ תירוץ זה: "שמעתי אומרים בשם גדול אחד דבימי שיתסר ושיבסר באדר לא יאמרו נפילת אפים, משום דבש"ס ריש מגילה אמרו ואימא שיתסר ואימא שיבסר. ומקשי **העולם** אי"כ למה אומרים נפילת אפים ב"א וי"ב וי"ג, הא אדרבה איפכא מסתברא דב"א וכו' מפורש במשנה בהחלט שבימים ההם היו קורין המגילה באלה המקומות, אבל בשיתסר ושיבסר הוה רק סלקא דעתיה דהש"ס. **ושמעתי אומרים** חילוק על זה ע"פ הידוע (שבעות ל"ה ע"ב) דבשמות הקדושים האותיות הנטפלות מלפניהם שרי למחוק אבל האותיות הנטפלות לאחריהם אסור למחוק, אלמא דאין דומה קדושה הקודמת לקדושה שאחריה, שמה שלפני הקדושה לא חל עליו קדושה כמו שחל על מה שלאחר הקדושה, וכן הכא לענין נפילת אפים. ואני אמרתי שכך מפורש

ב. כמבואר **בגמ'** (שבת פ"ח ע"א): "ויתיצבו בתחתית ההר (שמות י"ט, ז'), אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעת רבה לאוריתא. אמר רבא אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש. דכתיב (אסתר ט', כ"ז) קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר."

ג. כמו"ש **רש"י** (שמות כ', ט"ו) ומקורו **במכילתא**: "וכל העם ראים ומלמד שלא היה בהם אחד סומא. ומניין שלא היה בהם אלם, תלמוד לומר (שם י"ט, ח) ויענו כל העם. ומנין שלא היה בהם חרש, תלמוד לומר (שם כ"ד, י) נעשה ונשמע."

ד. בספר **משמרת שלום** (קידוש מהדורא בתרא עמ' ע"ב): "בכמה מקומות נהגו שלא לומר תחנון בשיתסר ושיבסר, ואומרים שכן נהג הרה"ג ר' אברהם דוב ז"ל מאוורישט בעל ספר **בת עין**, ולא ידעתי טעמו, ומספר **לקוטי תורה** לח"ז הק' ר' מרדכי **מטשערנאביל** (מאמרי פורים בד"ה שפתותיו שושנים) נראה דאין לנהוג כן, אך היכא דנהוג נהוג."

ועי' **דרכי חיים החדש** (אות קכ"ה) שכן נהג מרן הרה"ק **מצאנא זי"ע, ובדרכי חיים ושלום** (אות קצ"א) שכן נהג הגה"ק **מונונקאטש זצ"ל**. [ועי' בגליון **הלכה למעשה** (פורים תשפ"ד) אודות מנהגו של מרן **רביה"ק זי"ע**].

ה. וכן נהג הרה"ק **מצאנא זי"ע, כמו"ש** בספר **אוצר החיים** (הוספות ותיקונים עמ' שנה): "מיים י"ד באדר עד י"ח בו לא אמר רבנו תחנון. שמעתי בשם נכדי רבינו, שאמר טעם לכך, משום שלפי ההוה אמינא במס' מגילה ימים אלו הם ימי קריאת המגילה, ותרעין דפורים נשארים פתוחים, עד אחרי שיתסר ושיבסר, אבל בימים י"א אדר עד י"ד בו אמר רבנו תחנון, כיון שהוא זמן קריאה ליושבי כפרים, ואיננו יושבים בעיריות, ואצלנו לא נפתחו עדיין השערים."

ו. כמבואר **בגמ'** (שבעות ל"ה ע"ב), **ובשו"ע** (י"ד ס' רע"ז ס"ט).

ז. **בפרי עץ חיים** (שער ר"ח תוכה ופורים פ"א): "וצריך לכון בשמות היוצאין מהמגלה, ואלו הן - 'היא' ו'כל' הנשים 'יתנו', ר"ת הוה"י.

רבינו: איתא באוהחה"ק^ט) שזה נאמר רק אצל שם אלקים ולא אצל שם הו"ה, וידוע כי 'אלקים' רומז כשהקב"ה מנהיג בדרך הטבע^ה, והרי פורים היו הניסים בדרך הטבע^ה, א"כ הריהו שם אלקים, ואתי שפיר שמקדש לאחריו.

אדמו"ר מסקווירא: הענין שלא לומר תחנון בשיתסר ושיבסר, כמדומה שזה 'ירושלמי' ג"כ^כ. כי בדרך-כלל לא היה אצלנו ענין להקל באמירת תחנון. בכל

ובספה"ק קדושת לוי (קדושה ראשונה לפורים) **"אמנם נראה, כי כבר ביארנו בדרושי חנוכה** (הקדושה החמישית), **כי יש שני מיני ניסים.** א' ניסים נגלים, וא' ניסים נסתרים. ניסים נגלים, הוא קריעת ים סוף ויצירת מצרים אשר נגלה לעין כל ניסים ונפלאות שנשתנה הטבעים. ויש ניסים נסתרים, כמו בימי מרדכי ואסתר שלא היה שינוי הטבעים, רק הנס היה בתוך הטבעים. ואמר אדמו"ר הגאון **בוצינא קדישא מו"ר דוב בעריש זצ"ל**, שלכן נקראת 'אסתר', שהיה הנס בהסתר בתוך הטבעים, עד כאן אמר מורי ורבי זלה"ה. והנה הנס אשר הוא בשינוי הטבעים, כמו י' מכות דיציאת מצרים, הטבעים נתחלפו ונשתנו. והנס דבימי מרדכי ואסתר, הטבעים לא נתחלפו ונשתנו, והיו הטבעים בתקפם ובקיומם". ועיין עוד שם בהמשך שמבאר ג"כ דמשה"ה לא נאמרו השמות רק ברמז, וכ"כ בספה"ק **באר מים חיים** (פ' קרח, ד"ה ויח קורח).

יב. דהיינו שהמקור שיש ענין של שמחה ביום ט"ז מצינו כבר בירושלמי לענין פורים שחל בשבת, שמקיימין הסעודות פורים ביום ט"ז. וכמ"ש **בירושלמי** (מגילה פ"א הל' ד'): "סעודת פורים מאחרין ולא מקדימין, ר' זעירה בעא קומי ר' אבהו ויעשו אותן שבת א"ל לעשות אותם ימי משתה ושמחה (אסתר ט', כ"ב), את ששמחתו תלויה בב"ד יצא זה ששמחתו תלויה בידי שמים". וכ"פ **בשו"ע** (סי' תרפ"ח ס"ז).

ג. שמעיקר הדין אין מקום שלא לומר תחנון ביוםא דהילולא של צדיק, וכבר התרעמו ז"צ צדיקי עולם, עי' **אוצר החיים** (אות ע"ז) בשם הרה"ק **מצאנא זי"ע**, ובשו"ת **ויצבר יוסף** (סי' י"ד) **ובעטרת מנחם** (אות קמ"ג) בשם הרה"ק **משינאווא זי"ע**, **ובנימוקי או"ח** (סי' קל"א סק"ג). וגם מרן **רביה"ק זי"ע** היה דרכו להתרעם ע"ז, וצוה לומר תחנון אף ביומא דהילולא דגו צדיקא, מלבד אם עשו סיום וכדו' (וכמו שיתבאר בס"ד בגליון הלכה למעשה פ' צו הבעל"ט).

יד. **בוזה"ק** (רעיא מהימנא ח"ג קנ"ב ע"ב) "כרוזא כריז כל מאן דלא יכיל למחמי מטרוניתא ייתי ויחמי עד לא ינעלון תרעיה, אימתי כרוזא כריז בארבעה עשר לירחא תניינא דהא מתמן עד שבעה יומין תרעין פתיחן, מכאן ולהלאה ינעלון תרעי, ועל דא פסח שני"ט. וכ"כ בספר **הישר והטוב** (ח"ב דרוש לפסח שני), וכ"ה **באמרי שפר** להגה"ש קלוגער ז"ל (פ' בהנלותן) בשם המקובלים, והו"ד **בליקוטי מהרי"ח** (להודש אייר), ועי' **בדרכי חיים** (אות צ"ו) שכן נהג הרה"ק **מצאנא זי"ע**, ובשו"ת **מור ואהלות** (אוהל ברכות והודאות סי' ל"ט) כתב שכן נהג הרה"ק ר"מ **מטשערנאבל זי"ע**.

ויש מפקפקין על מנהג זה, עי' בשו"ת ר' **עקיבא יוסף** (או"ח סי'

ממש במס' סוכה (מ"ח ע"א) שהקשו שם, ומה ראית לרבות לילי יו"ט האחרון לחיוב שמחה ולהוציא לילי יו"ט הראשון, ותרצו מרבה אני לילי יו"ט האחרון שיש שמחה לפניו ומוציא אני לילי יו"ט הראשון שאין שמחה לפניו, הרי מפורש הדבר להדיא לעניינו דמרבה אני שיתסר ושיבסר לשמחה שהרי יש שמחה לפניהם י"ד וט"ו, ומוציא אני י"א וי"ב וי"ג שאין שמחה לפניהם. וזה נכון".

ט. **באור החיים** (דברים ד', ד'): "הדבקים בה' אלהיכם. יתבאר על פי מה שכתב **דמב"ם** בפ"י מהל' יסודי התורה וז"ל וז' שמות הם הו"ה וכו' כל המוחק אפילו אות אחת מז' שמות אלו לוקה, כל הנטפל לה' מלפניו מותר למוחקו וכו' מלאחריו כגון ך' של אלהיך כס של אלהיכם אינם נמוחקים והרי הם כשאר אותיות של שם שהשם מקדשם ע"כ, והוא מה שנתכוון לומר להם במאמר הדבקים בה', פירוש ולפי ששם זה המיוחד שם הו"ה אין אות נדבקת ונסמכת לו מלאחריו אלא מלפניו כגון לה' בה' כה' ואותיות אלו אין בהם קדושה ומותר למוחקם ואם כן תהיה דביקות ישראל בה' בדרך זה שאין השם מקדשם, לזה גמר אומר אלהיכם פירוש דביקות זה שאתם דביקים בה' אינה כדביקות האותיות שמלפניו אלא כאותיות שמלאחריו שהם כס של אלהיך' שהם קדושים כשאר האותיות של השם.

גם רמז בתיבת בה' ייעוד נעים והוא שם זה אינו מקדש מלאחריו הא למדת שדביקות ישראל הוא בשמות עצמם מתאחדים אור נפשם באור שם הנכבד, וכדי שלא תבין שהכוונה הוא כאותיות הנטפלים מלפניו ואין בהם קדושה גמר אומר אלהיכם, אמור מעתה כי כוונת אומרו בה' היא ביחוד האותיות, והוא מה שאמר הכתוב (דברים ל"ב, ט') כי חלק ה' עמו, הרי כי חלק א' הם ישראל משם הו"ה ב"ה, ובזה תצדיק פירושנו זה, ואולי כי ידבר הכתוב כנגד ב' הדרגות שישנם בישראל זו למעלה מזו והבן".

י. עי' **בשלה"ק** (מסכת שבועות, תורה אור): "אלהים בגמטריא הטבע, כמרומו בזוהר".

יא. עי' בספר **אור חדש למהר"ל** (אסתר ו', י"א): "אין כנס נגלה כמו שהיה בקריעת ים סוף ושאר הניסים, ולפיכך במגילה הזאת לא תמצא שם קדוש שאינו נמוחק, כי לא נראה בהנהגה הזאת הטבעית שמו הגדול שמחדש ניסים, רק ברמז בלבד נזכר, וכל זה בודאי כי הוא יתברך מנהיג את הטבע, אף כי האדם חושב כי הטבע מעשה ה' הוא והטבע הוא שליח הקדוש ברוך הוא, ומפני כך נס הגאולה הזאת היה הכל בטבע מצד שהוא יתברך מנהיג הטבע ועל ידי זה גאלם".

רבינו: גם אצלנו לא אומרים תחנון בכל ספירת הוד^(ט).
אדמו"ר מסקווירא: אבל ככה, למשל ביארצייט של זקה"ק מרן מהר"ד ז"ל (ט"ו כסליו) כן אומרים, בהילולת זקה"ק מרן **המאור עינים** זי"ע (י"א מרחשון) וכן בכל היארצייטן.

רבינו: בסקווירא מתפללים מנחה במאוחר, עד הזמן של ר"ת... ואומרים תחנון ג"כ.

אדמו"ר מסקווירא: הרי מפורש בהלכה^(ט) כי בבין השמשות אומרים עדיין תחנון, להלכה.

רבינו: זקה"ק **מצאנו** זי"ע אמר, שכאשר אמר הרה"ק **מרופשיץ** זי"ע את ה'הוא רחום הארוך', היה מתעורר אצל כל אחד הרהור תשובה.

הרה"ק **מרופשיץ** זי"ע קם פעם באיזה מעמד לומר בדחנות עם סידור קרוע, ואמר שזהו ה'לאנגער והוא רחום' [שאומרים בתחנון בשני וחמישי]...^(ט) הוא אמר זאת על עצמו, כי הוא היה גבה-קומה...

הרב **מרופשיץ** זי"ע היה אומר: שהוא אומר את הברכה "שלא עשני גוי" בהתפעלות גדולה, כי היה גבה-קומה כאמור, וואלט ער געווען א גוי, וואלט ער געווען א הויכער גוי, א גרויסער גוי^(ט).

אדמו"ר מסקווירא: כמדומה שמוכא בשם הרה"ק **רבי אהרן קארלינער** זי"ע, שאם אומרים "שלא עשני גוי" ואין אומרים זאת בשמחה, הריהו ח"ו כפוי טובה להקב"ה^(ט).

הדביק על לבו בצד ימין נייר שמות קרוע מן והוא רחום דתחנון, ועל צדו השמאלית הדביק אטמא דבשרא, ושימוח את העולם בבדחנות, והרה"ק מלובלין התענג באמרו המתוקים המשמחים אלקים ואנשים, באמצע אמרו קרא אליו הרבי מלובלין זי"ע בשמו, וניגש אליו הסבא קדישא, וישם רבינו הקדוש מלובלין זי"ע את ידו עליו ושאלו מה הלבשת עליך, וענה לו הסבא קדישא בדרך צחות על איזה צד הרבי שואל, וענהו הרבי מלובלין זי"ע בשחוק קל, והראה לו באצבע על הנייר שמות קרוע, ואמר אליו על צד הזה אני שואל, וענה לו מרן הסבא קדישא כמתאנח ואמר לו זה הוא והוא רחום הארוך, והוא צועק על החסידים והלומדים שבזמננו שקורעין ממנו חתיכות חתיכות, ומתחנן אליהם מאד בבקשה עד מתי תקרעו אותי לגזרים, ולמה נגרעתי מכל סדר התפלה לחתוך ממני חתיכות, וייטב הדברים מאד בעיני הרבי מלובלין זי"ע, כי באמרו זאת שבו הרבה אנשים על זה וקבלו על עצמם שלא להקיל עוד באמירת והיא רחום מהיום והלאה^(ט).

יט. עי' בספר **אוצר פתגמים ושיחות** (ח"א עמ' 143): "רבי **משה לייב מסאסוב** זצ"ל היה בעל בשר ובעל כח, ורבי **ישראל מקוזניץ** היה חלש. פעם נזדמנו שניהם למקום אחד בשחרית, פתחו בברכות השחר, ברך ר' ישראל ברכת שלא עשני גוי בקול נמוך, ואילו רבי משה לייב ברך ברכה בקול רם, שאלו לרבי משה מה בין דרכו שלו לדרכו של רבי ישראל - הכל לפי המברך מחזור להם ר' משה לייב, רבי ישראל אילו נולד גוי הריהו גוי חלש שאין כחו לחטא אז דיו בקול נמוך, ואילו אני נולדתי גוי הרי אני גוי בעל גוף שטוף בתאוות עולם הזה, לפיכך אני נותן שבח והודיה למקום בכל כחי שלא עשני גוי^(ט).

כ. כמו"ש הרה"ק רבי **אהרן הגדול מקארלין** זי"ע במכתב קודש (נדפס בספר 'רחמי האב', אמנם בספר 'שיח שרפי קודש' כתב שמכתב זה הוא מהרה"ק רבי הענין מאלכסנדר זי"ע), וז"ל: "דאס וואס מיר רעדן שמחה, מיינט מען נישט של מצוה, ווארין דאס איז דאך איין מדרגה, מיר מיינען אבי נישט קיין עצבות, פשוט א יוד גייט נישט מיט שמחה דאס ער איז א יוד, איז ער א כפוי טובה דעם הימעל, איז א סימן דאס ער האט קיין מאהל נישט דער הערט דיא ברכה **שלא עשני**

שכ"ו), ועי' **שער יששכר** (ריש מאמר פסחא זעירא, ועי' גם בנימוקי או"ח ס"ה קל"א ס"ו) שהרה"ק **מצאנו** זי"ע אמר שאדרכא אם התרעין פתוחין צריכין לומר תחנון, אמנם עי' בספר **יג אורות** (ח"א עמ' קנ"א) ובספר **רביה"ק משינאווא** (ח"א עמ' ק"ע) בשם הרה"ק **מנאסייד זי"ע**, שהרה"ק **משינאווא** זי"ע טען סברא זו לפני אביו הרה"ק **מצאנו** זי"ע שלא אמר תחנון, ועי' עוד שם בשער יששכר שהקשה דא"כ לא יאמרו תחנון גם מפסח עד ספירת הוד, אמנם עי' **ברכת הפסח** (ס"י פתחא זוטא אות ו') שכיון שהכרוז יוצא בשבוע זו נתעוררים אף אלו שלא נתעוררו עד עכשיו וע"כ יש בזה שמחה יתירה.

טז. כמו"ש בספר **לקוטי מאיר** (ס"ד ד' אות ד'): "בס' **דברי חיים** כתב שהגהה"ק בעל **דברי חיים מצאנו** לא אמר תחנה בפסח שני כל שבעה ימים", ובמהדו"ת של הספר הוסיף בהערה: "וכן אין אומרים תחנה ז' ימים בפסח שני בבית מדרשו של אדמו"ר מרן **הגה"ק מסיגעט** זצ"ל^(ה)". וכן נהג **רביה"ק זי"ע** (עדות ביוסף' אות שמ"א, מחזור דברי יואל לפסח אות שע"ג, 'מהר"ג בר ח"י' אות שס"ב).

וכתב בשו"ת **מקדש ישראל** (לספירה ס"י ק"ב, וכ"כ בשו"ת ויברך דוד ח"א ס"י כ"ד): "וכן שמעתי מהגה"צ **מפאיע** (שליט"א) ז"ל שאמר משמיה דמרן **מסאטמאר** זי"ע שהגהה"ק בעל **דברי חיים** זצ"ל לא אמר, והוסיף שאף בנו הגהה"ק בעל **דברי יחזקאל** זצ"ל הגם שמתחלה התנגד על זה אבל לבסוף ימיו גם הוא לא אמר תחנון ואמר שכן נמי נהג מרן זי"ע שלא לומר^(ט).

יז. **בוט"ו** (ס"ה קל"א סק"ח), ובדרך החיים (דיני תחנון ס"ו), ובשועה"ר (שם סעיף ד'), ובמשנ"ב (שם ס"ק י"ז).

יח. עי' בספר **נפלאות הסבא קדישא** (ח"א דף ג' ע"ב): "לימים אירע שהרה"ק מרן החוזה **מלובלין** זצ"ל עשה נשואין לאחד מבניו, והי' על החתונה הזאת רוב צדיקי דורו, ובתוכם הני תרי אשלי רברבי בדחי דמלכא, הסבא קדישא מרן ר' **ישכר בער מראדישיץ** זצ"ל, והרה"ק מרן ר' **נפתלי מראפשיץ** זצ"ל, וגם הרה"ק מרן ר' **אליעזר ליפא מחמעלניץ** זצ"ל הנ"ל, והי' בעת השלחן לאחר הסעודה קודם בהמ"ז, עלה מרן הסבא קדישא מראדישיץ על השלחן, והתחפש עצמו, וישם מסוה על פניו, וגם

באמת מביא כן בספר דעת משה^(כא) בשם הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע, שהרר"ז בירך לאיזה יהודי, ער זאל זיין געזונט ווי א גוי... ובבאר משה מביא שם כמה טעמים על זה, אך בפשטות הוא כותב שזוהי המלצה על בני ישראל, שאפילו אם איננו כדבעי למהוי, אך אם הגוי בריא, הרי מותר גם לנו להיות בריא מקל וחומר.

*

רבינו כיבד את האדמו"ר מסקווירא שליט"א בפירות אדמו"ר מסקווירא: האזולאי זי"ע מביא עה"פ (תהלים ק"ז, ח') יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם, שאם מודים להקב"ה על מה שעזר ברוב חסדיו ונעשה טוב, זה גורם על להבא ג"כ שיהיה ונפלאותיו לבני אדם'.

רבינו: אומרים בשם הרה"ק מבעלזא זי"ע עה"פ (שם),

רבינו: האם בטשערנוביל היו שותים בפורים? אדמו"ר מסקווירא: מער ווי געווענטליך - 'יותר מלימודי' (כ"ב). בסקווירא בודאי היה נהוג כך, מסתמא בכל חצרות בית טשערנוביל.

רבינו: אומרים בשם הרה"ק מבעלזא זי"ע עה"פ (שם),

כב. בספר יגל יעקב (מישקאלץ, פ' אמור ולל"ג בעומר): "שמעתי משמיה דהרב הגה"ק מוה"ר (שליט"א) זל"ה מבעלזא, בפסוק (תהלים ק"ז, מ"ג) מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה', דכל אדם צריך לחשוב ק"ו בעצמו, מה אם שהיה חולה ח"ו או משאר ארבעה שצריכן להודות החיוב עליו לתת תודה לה', מכל שכן מי שלא בא כלל לידי צער באחד מוד' דברים הללו בוודאי הוא חסד יותר גדול, ומכל שכן שצריך להודות, וזהו מי חכם, כלומר שיועד להתבונן על זה, וישמר אלה, כלומר שנשמר מלבוא כלל לידי דברים הללו, ויתבוננו חסדי ה', מכל שכן שצריך להתבונן בזה חסדי ה' שלא היה מצטרך כלל לנסים הללו, ע"כ שמעתי דפח"ח".

גוי, ער טאפט זיך צי איז ער א חסיד צי נישט דאס איז גאון, וואס איז עפיס א חסיד אבי א יוד".

ועי' בספה"ק פרי צדיק (לשבועות אות י"ג): "וכמו שאמרו בשם הרה"ק מבעלזא זי"ע, וכל מה שיש בעולם הגדול יש הברכה שלא עשני גוי, וכששאלו לו על זה, השיב שבקומו ממוטתו בזה היום היה לו שברון לב מאוד, ולא היה לו במה לחזק עצמו, עד שעלה על דעתו שעל כל פנים תולדתו הוא מצד שרש קדושת ישראל, ובירך בשמחה רבה הברכה שלא עשני גוי, ובזה השיב את נפשו".

ובספה"ק שם משמואל^(פ) (שמות תרע"ז): "ויש כאן לימוד לכל איש, היות ידוע שהאדם עולם קטן, וכל מה שיש בעולם הגדול יש דוגמתו בעולם הקטן, אשר כל איש יתחזק בעצמו בכלל ובפרט, היינו שיראה א"ע גבוה במעלה מצד הכלל שבכללו הוא איש ישראל, ונברא לשמש את קינו, ואין נאה לפניו לעשות מעשים פחותים שאינם מותאמים לפי מעלתו ותעודתו, ובכלל להיות לבו מתנשא ומוגבה בדרכי ה' מחמת זה שזכה להיות בתוך כלל ישראל. וכמו שסיפרו על בעל אורים ותומים, שהאזינו אחריו שלא ברך שלא עשני גוי, ונשאל ע"ז והשיב כי בקומו ממוטתו ונוצר שהוא יהודי נתרגש באהבה ובהגבהת הלב לשמים עד שלא עצר כח להמתין בברכת שלא עשני גוי לאמרה בתוך סדר הברכה ואמרה תיכף".

כג. בספר דבש לפי להחיד"א (מערכת ה' אות ז'): "הודאה. אמרו רז"ל כי המודה לה' על נס שנעשה לו הקב"ה מצילו מצרה אחרת, וזה פ' הכתוב (תהלים ע"ו, י"א) כי חמת אדם תודך, דכאשר הציל האדם מחימה צרה שבאה לו, והוא מודה אליו יתברך, וזהו תודך, אז שארית חימות תהגור, תעכב מלשון חגירת הצפורן (חולין י"ח ע"א) שינצלו מצרות אחרות".

כא. בספה"ק דעת משה (להרה"ק ר' משה מקאנזיץ זי"ע, פ' עקב): "הרב הקדוש מורי ורבי מו"ה זושא זצלה"ה, היה מרגלא בפומיה לברך כל בר ישראל בלשון זה, תהיה בריא וחזק כמו גוי, ואמר ז"ל הפירוש, שרצונו לומר הגם שהאדם אינו כדאי לזה, מכל מקום ראוי האיש הישראלי להיות בריא וחזק, כי הלא הגוי שאינו מקיים שום מצוה ממצוות התורה והוא בריא אולם, ומוכ"ש הבר ישראל, עכ"ל. וכ"ה בספר בוצינא קדישא (אות ס"ג).

ובספה"ק בני יששכר (מאמרי סכלו מאמר ד' אות קכ"ט): "עוד אומר לך מה שתקנו הודאה דייקא, אמרו רז"ל המודה להש"י על נס שנעשה לו הש"י מצילו מצרה אחרת, הביא זה הרב הגדול מו"ה חיד"א זלה"ה (דבש לפי ה"נ"ל), ופירש בזה הכתוב כי חמת אדם תודך (כאשר מציל הש"י את האדם מן חימה והוא מודה אליו אז) שארית חמות תהגור (לשון חגירת צפורן, שמעבכ הצרות אחרות וינצל מהם) עכ"ל. ובזה פירשנו בברכת הודאה בשמונה עשרה, מודים אנחנו לך וכו' על נס"ך וכו' ועל נפלאותיך וכו' ועל כולם יתברך וכו' וכל החיים יודוך סלה וכו', על כן האל ישועתינו ועזרתינו סלה, רצ"ל כיון שאנחנו מודים לך, על ידי זה אתה ישועתינו ועזרתינו סלה".

כד. כמ"ש הרמ"א (סי' תרע"ה ס"ב): "וזהו דא"צ להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור

מהגירושין, און ס'האט זיך געטון אן איבערקערעניש, הבית שלמה רצה לאסור וההורנסטייפלער התיר. יש שם כמה תשובות בנידון. לקחו סגולה מטשערנוביל שנמשך י"ב חדשים, א גאנצע מעשה^א. בני הרה"ק מההורנסטייפל זי"ע מזכירים זאת בהקדמה, שהבי"ד בירושלים פסקו והכריעו כמותו יעו"ש^א.

רבינו: כן, אסאך געטרונקען^(כ). הרבה מאוד, ממש עד דלא ידע... העולם מספרים שהוא אמר פעם להרבנית ע"ה, שהיתה בתו של זק"מ **מצאנו** זי"ע: "דער טאטע האט דיר פארקויפט פאר א שיכור"^(כז).

אדמו"ר מסקווירא: בשו"ת עמק שאלה להרה"ק מהורונסטייפל נדפסה תשובה שם (אה"ע סי' ז'-ח') וואס ס'האט זיך איבערגעקערט די וועלט דארט, והתפלפל אז עם הבית שלמה מסקול זצ"ל^(ס). היתה שאלה על איזה תינוק שנוולד לאחר י"ב חדשים

ויותר, כמעין המתגבר בדעה צלולה וזכה בקדושה וטהרה, אשרי
עין ראתה. ובראש השנה במשך שתי יממות תמימות עמד
הרבי מהורונסטויפל "נ"ע על רגליו ולא נתן שינה לעיניו ותנומה
לעפעפיו ושום עייפות לא ראו בו".

כח. כן סיפר כ"ק אדמו"ר בעל **דברי שלמה מנאבוב זצ"ל**.
לרבינו זצ"ל (בהיכלא דמלכא, ב' שלח תשי"ג): "דער זיידע רבי מאטעלע
ז"ל, **רבי מאטעלע הארנסטייפלער**, איז דאך געווען זייער א
שוואכער מענטש, ער האט נישט געטארט טרינקען קיין וויין, און
ס'איז געווען פורים און ער האט געהאט זייער א שטארקן קאפ,
ער האט נישט געקענט שיכור ווערן, ער האט געוואלט מרגיש
זיין, אבער ער האט געטרינקען, דער זיידע רבי מאטעלע, ער
האט געהאט א זילבענע גלאז וואס מ'האט זיך געוואשן, האט מען
צוזאם געמישט וויין בראנפן מיט מעד צוזאמען, פון א געמישטע
משקה ווערט מען שיכור, ער זאל ווערן שיכור, און די באבע ע"ה,
די באבע רייצא - זיין רעביצין - איז געשטאנען ביי די טיר און
האט געוויינט "ער טאר נישט טרינקען", פורים האט ער זיך נישט
געהייסן איינהאלטן. ער האט געמוזט טרויערן, האט זי געטרייבן

בט. עי' שו"ת בית שלמה (אהע"ז סי' ט"ו).

ל. עי' בספר אמרות טהורות (ראחמיסטריווקא, שמות עמ' שי"ח) בשם כ"ק האדמו"ר מבאבוב זצ"ל: "מעשה שהיה באשה ששהתה

כז. בקובץ **נחלת צבי** (ח"ז עמ' קמ"ז): "כשתיה הסבא [הג"ר מרש] **טרקצנסקי** ז"ל אביד **קרענעטשניג** מפליג בשבח גדלותו של הרבי **מהורונסטטייפל** ז"ע, היה מספר, שפעמיים בשנה אפשר היה לראות בעיני בשד ממש דלית דין בר נש אלא בר אלהין, בפורים ובימים הנוראים. בפורים היה הרבי מהורונסטטייפל ז"ע שותה מושקה חריף (פירט) ממש, בכמויות עצומות שאין לבריה יכולה לעמוד בהם, וכל מה שהיה מוסיף שתייה כדת היה מוסיף גאונות על גאונותו, ומחדש חידושי תורה נפלאים יותר

אולי כבר שמעתם מזה, אבל כן סיפרו לי פעם, כי את היסודות של התשובה הנ"ל הוא כתב ביום הפורים, בעת אשר היה לו 'קורט' (ספל) לנטילת ידיים, וציזה למלאות את ה'קורט' עם יי"ש 'זעקס און ניינציגער' ושתה את כולו... ואחר זמן מה, השפיע עליו המשקה להיפוך וגרם לצלילות דעתו, וביקש נייר ועט ואז כתב את היסודות של ההיתר הנ"ל. אח"כ הלך לטייל, ואז

יד הדלת וביקשה והתחננה כל הזמן לפני בעלה הק' שלא ישתה. באמצע שתייתו קם הרה"ק רבי מאטלי מכסאו והתחיל להסתובב בחדרו, ואמר לה בזה"ל: **דיין טאטע האט דיר צו א גוטען שיכור פארקויפט**, ומיד ישב חזרה על מקומו, וביקש שיביאו לו נייר ועט לכתבה, וכתב אז תשובה חריפה ומסובכת של הרבה דפים להכשיר ולדה של האשה הנז', והיא נדפסה בספרו שו"ת עמק שאלה אהע"ז סי' ז' ע"ש.

אמנם במאמרו של הגר"ש ז"ל בקובץ **שבט מישראל** (ניסן אייר תשס"ג עמ' י"א) מסופר: "שכשראתה זאת אשתו הרבנית הצ', נפחדה מאוד שלא יזיק לבריאותו, התחילה לקפח ידיה מפני הפחד, ואמר לה הרה"ק: "האב נישט קיי מורא, מעגסט דייך פארלאזען אויף זיין טאטן, ער האט דייך נישט פארקויפט פאר א שיכור חז"י" [ובזה מסתמא רצה לרמוז לה שלא נשתכר], וישב לכתוב את התשובה הזאת".

לג. הרה"ק רבי **מרדכי דוב טווערסקי** זי"ע מהארנאסטייפל ובעמח"ס עמק שאלה ועוד, נולד בחנוכה שנת ת"ר לאביו הגה"צ רבי **משולם זוסיא יצחק אויערבאך** אב"ד טלאמיטש (שהיה פון אחר בן להרה"ק ר' זושא מאניפאל זי"ע), ולאמו הרבנית **שטערנא פייגא** ע"ה בת הרה"ק רבי **יעקב ישראל מטשערקאס** זי"ע. בהיותו כבן שש התייתם מאמו הצעירה ונתגדל ביחד עם שתי אחיותיו על ברכי זקינו הק' הרה"ק מטשערקאס זי"ע שהיה דר בהורנסטייפל שבאוקראינה. בשנות ילדותו בהיותו בן "ג שנה בחר בו מרן הגה"ק **הדברי חיים מצאנז** זי"ע כחתן לבתו הצדיקת מרת **רייצא**, ובעת חגיגת ה'בר מצוה' שלו נכתבו ה'תנאים' בבית הרה"ק מטשערקאס זי"ע. מועד החתונה נקבע לשנת תרס"ו, שאכן התקיימו כמוסכם בעיר הוסיאטין שעל הגבול שבין עסטרייך ורוסלאנד. לאחר נישואיו המשיך לשבת בצל זקינו הק' בהורנסטייפל שם נתקדש ונתעלה הלך וגדל ובה, והי' מפורסם בהתמדתו ויגיעתו בתורה והתנהגותו בקדושה ובטהרה.

לאחר פטירת זקינו הק' ב"ג אלול תרל"ו התקשרו אליו המונים מחסידי טשערקאס, ואף נתמנה למלאות מקומו כנשיא דכוללות וואהלן מעות ארה"ק לצדקת רמבעה"ג. עם נשיאות עטרת האדמו"רות והנהגתו בחסד עליון בדרך רבת אנופין עילאין בתורה ועבודת ה', והיותו נודע כקדוש עליון ואיש מופת, היה מפורסם כאחד מגדולי פוסקי דורו, ומכל קצו הארץ הריצו אליו רבנים גאונים ויושבי על מדין את כל הדבר הקשה וקבלו את הכרעתו כדבר האורים ותומים. נסתלק לחי' עלמין ביום כ"ב אלול תרס"ג לפ"ק.

עוברא יותר מי"ב חודש, והרה"ק רבי **אהרן מטשערנאביל** זי"ע שלח סגולות והולידה את הוולד, והובאה השאלה אל הרה"ק רבי **מרדכי דוב מהורנסטייפל** זי"ע האם היא מותרת לבעלה, ואמר "אז דער פעטער רבי אהרן האט געשיקט סגולות איז נישט מעגליך אז עס זאל זיין א מכשול" וישב ביום הפורים לאחר ששתה הרבה יי"ש חזק מאוד [כנזכר למעלה] וכתב תשובה ארוכה ועמוקה ההיתר עפ"י הלכה, ונדפסו השאלה והתשובה בספרו שו"ת **עמק שאלה** אה"ע סימן ז', ואינו מוזכר שם במפורש את הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, אלא בתוך השאלה כתב וז"ל, טענת האשה הנ"ל שהולד כשר מבעלה, רק מה שנשתתה הולד כ"כ הוא מחמת שבעלה עשה לה כישוף וכו', עד שהביאו לה סגולות מטשערנאביל וילדה בימים מועטים אח"ז ולד גדול משארילדות ובריא".

לא. וזה לשונם **בהקדמה**: "ולדוגמא יראו בתשובותיו באה"ע סימן ז' אשר הגאון מסקאלא שפך סוללה על דברי מרן אבינו הקדוש זצ"ל, וכל גאוני הדור אשר לפנינו הסכימו ועשו מעשה כדברי מרן זצ"ל".

ועי' בקובץ **שבט מישראל** (ניסן אייר תשס"ג עמ' י"א) בשם האדמו"ר **מבאבוב** זצ"ל שסיפרה לו זקנתו הרבנית הצדיקת אשת הרה"ק **מהרש"א מראצפערט** זצ"ל, שהיתה בתה של הרה"ק מהורנסטייפל, שאמנם לא ארכה המחלוקת הזאת בין הני תרי אריותא, כי מיד שהתחיל הילד ההוא להתגדל ראו כולם שהצדק הוא עם אביו הרה"ק מהורנסטייפל, כי ה' דומה ממש לאביו כשני טיפין מים, והוסיפה שגם היא בעצמה הכירה את האב ואת הבן ואמרה שממש לא ה' שום חילוק בין הבן להאב, ובכך נשקטה המחלוקת".

לב. לפי המסופר בספר **ימי הפורים** (באבוב, עמ' קכ"ג) גופא דעובדא הכי הוי: פעם באה אשה אחת לפני הרה"ק רבי **מרדכי דוב מהורנסטייפל** זצ"ל והגידה לפניו, שנולדה לה ולד לאחר שגירשה מבעלה כ"ג חודש, ותחינתה בפיה להתיר לה את פרי בטנה, בטענה שיש מקום שהעובר יהיה במעי אמו לזמן רב כזה, ואכן הבטיח לה הרה"ק שכאשר יזמן לפניו שעת הכושר יערוך תשובה להתיר ולדה. והנה מנהגו בקודש ה' שביום הפורים באמצע הסעודה ה' לוקח הכלי הגדולה שה' נוטל בה ידיו לנטילת ידים, והי' שופך לתוכו מינים ממינים שונים, יי"ש ועוד משקאות המשכרים, וכך שתה ממנו כמה פעמים. אמנם בשנה ההוא ה' לו הוראה מהרופא שאסור לו לשתות משקה, אך הרה"ק רבי מאטלי לא שעה כלל לדברי הרופא רק שתה כמנהגו בכל שנה, ואשתו הרבנית הצדיקת **רייצא** ע"ה [בת הרה"ק מצאנז זצ"ל] עמדה על

את הורה זרק את ה'צעטעלע' לתוכו, וראה זה פלא: ס'האט געשטימט!

היהודי בא בחזרה מאוחר יותר, ואז כבר היה הרה"ק מטשערקאס בבית, ומצאו וסיפר לו מה שהיה לו עם נכדו. קרא הרה"ק מטשערקאס לנכדו הקטן ושאל אותו: פון וואו ווייסטו צו טאהן אזא זאך? ענה הילד: ראיתי כיצד היהודי הזה עומד ורועד ממש אין איין פחד, שצפוי לו משפט קשה כזה, ופשוט ריחמתי עליו...

אדמו"ר מסקווירא: זקה"ק רבי איציקל סקווערער זי"ע התחתן עוד לפני שהגיע לגיל שלוש-עשרה שנה! הוא לבש את הטלית חצי שנה לפני התפליין... **רבינו:** הרה"ק מהורנוסטייפל זי"ע לבש את הטלית והתפליין ביחד, בעת הבר-מצוה.

הרה"ק מטשערקאס זי"ע עצמו היה א געוואלטיגער גאון. ה'מוח' שלו היה עפעס אויסערגעווענטליך!

אדמו"ר מסקווירא: בההספד של הרה"ק מהורנוסטייפל על זקינו הרה"ק מטשערקאס - שנדפס בספרו **עמק החכמה**, זעהט מען ווי ער לאזט זיך אויס, מיט אזא השתוקקות, ממש מיט אזא דביקות!^ל

רבינו: הוא מספיד שם את זקינו הרה"ק מטשערקאס עוד גדול יותר מחמיו הדברי חיים!.. ואכן רואים שם עוצם גדולתו! ער איז געוואלטיג געווען, הרה"ק מטשערקאס.

הרה"צ ר' משה פרידמאן הי"ו משב"ק: מאדמור"י בית טשערנוביל כמדומה אין מהם תשובות בהלכה, חוץ מהרה"ק מהורנוסטייפל שהיה מפורסם בנגלה. בודאי שהיו כולם גאונים וגדולי תורה, אין כל ספק בזה, אך פלא שאין בכתובים מאף אחד מהצאצאים.

הגה"צ ר' **אלתר יעקב יצחק גלאנץ שליט"א** (י'בהיכלא דמלכא', ו' כסלו תשנ"ז) דער **דברי חיים** איז געשטאנען אויבן, ער האט דאס צוגעזען, ער איז אזוי נתפעל געווארן, מען האט דאס אים דערציילט שפעטער, האט ער געזאגט, ס'איז טאקע געווען זייער שיין, ער האט מסכים געווען.

לז. וול"ק בספרו **עמק החכמה** (פ' ואתחנן): "ומעתה כמה ראוי להתאונן לנו ולהספיד על מה שחסרתי ואוי לנפשי, כמה טובה אבדתי ושתיים הנה קרה לי בשנה אחת, אשר מקודם נלקח מאתנו הנשר הגדול שר התורה חותני הגאון הק' **מסאנדי** זי"ע ועכ"י,

החופה אמר רבי מאטעלע אל הדברי חיים זי"ע שהוא רוצה ללכת למקוה^{לז}, והלך למקוה והדברי חיים הלך עמו. הד"ח עמד למעלה והסתכל כיצד הוא טובל א"ע והיתה לו התפעלות גדולה ואמר: "אזא טבילה! א קינד פון דרייצן יאר זאל זיך אזוי טובלן?"^{לח}. וכאשר סיפרו זאת לרבי מאטעלע, הגיב הרה"ק מהורנוסטייפל: "ס'איז טאקע געווען זייער א שיינע טבילה!"^{לח}.

מספרים כי עוד בטל ילדותו חולל מופת... וגופא דעובדא הכי הוה: יהודי אחד היה עושה יורה ליי"ש (א קעסל בראנפען) עבור ה'רעגירונג', והיה צריך להיות משקל מסויים, והוא הוסיף ולקח מזה לעצמו, כמובן... והם נודעו מזה והיה צפוי לו משפט. ובא אל הרה"ק **מטשערקאס** זי"ע ולא מצאו בביתו, ומצא שם רק את נכדו ההורנוסטייפלער שהיה עדיין ילד ואמר לו: הסבא אינו בבית ואתה חייב לעזור לי! הוא היה ילד בן כמה שנים והתחנן אליו שניחננו לנפשו: וכי מה זה עולה כזאת על דעתך? וואס פאלט אייך ביי... דער זידע קען אבער וואס ווילסטו פון מיר האבן!?

אבל האיש האט זיך אנגעטשעפעט: אתה כן יכול לעזור לי! וסיפר לו שצפוי לו משפט קשה וחלילה אם יתוודעו שאכן הוא גנב מה'קעסל' יקבל עונש חמור מאוד וכו'. הכלל, הילד לא היה יכול לסבול את צערו של האיש, והלך וכתב לו פתק ואמר לו: כאשר יבואו לאמוד ולשקול את ה'קעסל' לראות אם חסר אם לאו, תזרוק את הפתק לתוכו.

נו, ליהודי בין-כך לא היתה עצה אחרת - לא מצא את הרבי הרה"ק מטשערקאס בבית ורק אותו מצא בבית והוא היה ילד - נו, לקח את ה'צעטעלע', וכששקלו

לד. ע' בספר **חופת חתנים** (סימן ו'): "ומה טוב ומה נעים ביום קדוש כזה להתקדש בקדושה יתירה שיטבול החתן במקוה טהרה לרחוץ ולהטהר ולהשליך מעליו כל זוהמתו ומחשבותיו והרהוריו אשר לא טובים וכו', ויתוודה בתוך המקוה בדמעי כי הוא עזר להועיל לו לסלק החיצונים מעליו". והו"ד **בשלחן העזר** (סי' ו' ס"ה).

לה. וראה בספר **רבינו הקדוש מראצפערט** (עמ' מ"ג) בשם כ"ק אדמו"ר בעל **דברי שלמה מבאבוב** זצ"ל שהרה"ק **מצאנז** זי"ע אמר אז: "גם למקובל בן ארבעים שנה הן היו נחשבים כטבילות נאות".

לו. וכן סיפר מרן זצ"ל בשמחת הקבלת פנים של נכדו

אדמו"ר מסקווירא: מהדורות המאוחרות יותר, היה הרה"ק רבי וועלוויל מראחמיסטריווקא זי"ע מירושלים, שיש ממנו מעט תשובות בכתובים. ער האט געהייסן א גרויסער למדן! אבל ככה אצל השאר, אדרבה היו מקניטים את מי שהיה כותב תשובות...

רבינו: את הרה"ק מהורנוסטייפל זי"ע האט מען געטשעפעט, שזה כבר מהחלק של זקניו מליובאוויטש זי"ע...

אדמו"ר מסקווירא: כשהגיע הרה"ח רבי משה גבאי (בטלן) ע"ה לארה"ק ונכנס לדודי הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, היה מרבה להפליא ביותר מה ש"ק אדמו"ר זי"ע בעת שהיה בבעלזא, לא רצה לקבל את הרבנות בעיר הגדולה אוסטילא למרות ההפצרות. הרי לפעמים היה מתעורר א שטיקל פלפול גם על הרבנות של עיירה קטנה... וכאשר זקה"ק רבי פיניע'לע זי"ע עזב את אוסטילא, הפצירו מאוד מאוד את כ"ק אדמו"ר ז"ל שייאות לקבל את הרבנות בעיר, ואדמו"ר "בשום אופן" לא רצה.

וכשנכנס רבי משה הנ"ל לדו"ז מהר"א מבעלזא זי"ע, היה מפליא זאת מאוד, כי אוסטילא לא היה נחשב לאזא קליין דערפל, זה היה נקרא עיר גדולה, א היפשע שטאט! והציעו לו עיר כזאת והפצירו בו,

ואדמו"ר ז"ל בשום אופן לא רצה: "די זיידעס זענען נישט געווען קיין 'רבנים', לכן גם הוא לא רוצה".

רבינו: שמעתי מה'אוסטילער רב' זי"ע^{לח}, שחותנו הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע סיפר לו, שהציעו גם לו בעצמו את כס הרבנות באוסטילא, אך הוא היה אז ברוסיא ולכן לא יצא הדבר לפועל. ואחר שהציעו את הרבנות לחתנו ונעשה רבי פיניע'לע רב באוסטילא, היתה לו הנאה ואמר: "מ'האט מיר אויך אנגעטראגן דאס רבנות אין אוסטילא"^ט.

אדמו"ר מסקווירא: כ"ק אדמו"ר ז"ל אמר לי, ס'איז אויסגעקומען אין א שמועס פעם בימי בחרותי: "ס'איז נישט געווען קיין סעיף קטן פון א פרי מגדים אדער א שטיקל חוות דעת וואס ער האט נישט געוואוסט אויף אויסעווייניג!". הוא אמר לי פעם, שהוא יכול לומר כמה פעמים מזכיר הש"ך את ספר פלוני!.. אבל כתב-הוראה לא נטל... כוונתי לומר שאפילו שהציעו לו את הרבנות באוסטילא, אבל מכיון שאבותיו הק' לא היו רבנים, הוא לא לקח הוראה... בשום אופן לא, מפני מנהג אבותיו.

אבל מהרה"ק מהורנוסטייפל זי"ע יש המון חידו"ת, יש ספר תורי זהב על רבית, חיבור לטהרה על מקואות, שו"ת עמק שאלה, ועוד.

ונפרדו לשלום מתוך רב ברכות ושובע שמחות

^{לט}. עיין בספר **אלה מסעי** (עמ' ע"ח) מה שסיפר מרן זצ"ל שהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע ה' שבע רצון מאוד מהתמנותו לכהן פאר בק"ק אוסטילא, שהרבה שנים קודם לכן הציעו לו הרבנות באוסטילא ולא יכול לקבלו, וע"כ שמח שהתורה חוזרת לאכסניא שלו.

ואחרון הכביד זקני הק' והטהור המפורסם איש אלוקים קדוש ונורא הכ"מ אשר אמרנו בצילו נחיה בגוים, אבי אבי רכב ישראל ופרשיו.

לח. הרה"ק ר' פנחס טווערסקי זי"ע, בן הרה"ק ר' מרדכי מראחמיסטריווקא זי"ע, וחתן הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע. בשנת תרפ"ג הוכתר כאבד"ק אוסטילא, וישב שמה עד שנת תרצ"ב, שאז חזר לגאליציע ונתיישב בעיר פשעמישל.